

Dražen Budiša - Intervju

Autor Administrator

Intervju Dražen Budiša

Tihomir Dujmović, Večernji list, 20.svibnja 2010.

U povodu govora Dražena Budiša na predstavljanju knjige posvećene Bruni Bušiću razgovarali smo s Budišem o tome zbog čega je hrvatska povijest tako dramatično kontroverzna i zbog čega u ovom društву nema suglasja ni o događajima otprije 60 godina ni o Domovinskom ratu.

Kako to da
je većina političkih
događaja u našoj povijesti "kontroverzna" i da se ni o čemu ne možemo
složiti? Jedva da ima europskog naroda s tom količinom takvog problema.

Da, naš problem je problem što nam je gotovo sva novija
politika
povijest kontroverzna. To je u prvom redu povijest prošlog stoljeća koja
je
bitno obilježena dvjema totalitarnim ideologijama. Mi imamo
kontroverzne povijesne
ličnosti i dogadaje jer se ne možemo dogovoriti o meritumu svojih
pitanja, pa
onda, ako hoćete, i o svojim političkim ciljevima. To zapravo govori o
našoj
jednostavnoj jasnoj političkoj ne-zrelosti što znači da proces formiranja
moderne
hrvatske nacije nije završen.

Koji je po
vašem mišljenju
razlog te hrvatske specifičnosti?

Ja ga vidim u èinjenici da smo mi kraj Drugoga svjet-skog rata doèekali s dvije vojske od kojih je svaka imala oko 300 tisuæa ljudi. Takve podjele u ratu nije bi-lo ni u jednom narodu. Jer, to znaèi da nema hrvatske obitelji koja na jednoj ili dru-goj strani nije imala nekoga. Tako svakog svibnja, kada komemoriramo Bleiburg i Jasenovac, frustracije rastu i iz godine u godinu su sve veæe...

Kako to da te rane nisu za-cijeljele?

Ne samo da te rane nisu zaciјeljele nego smo stvorili nova rane u odnosu na inter-pretaciju naše novije povije-sti. Jedne se hipoteke nismo riješili, drugu upravo stvara-mo. Mi sada za buduæe ge-neracije ponovno stvaramo krajnje nezdravu situaciju za koju smo vjerovali da je gotova s Domovinskim ra-tom i jedinstvom koje je ta-da uspostavljeno u narodu. Vjerovali smo da je stvaranje hrvatske države cilj i projekt koji æe nadvladati sve naše povijesne kontroverzije.

Tuđman je odlièno krenuo s tezom pomirbe vjerujuæi da æe ona zakopati ratne sjekire i animozitete. Kako se onda dogodilo da smo danas podijeljeni više nego-li ikada?

Da, Tuđman je imao stav da nam u stvaranju države treba svaku energiju i u torn je smislu okupljao oko sebe i bivše emigrante i bivše ud-baše. S obzirom na njego-vo hrvatsko opredjeljenje i partizansku prošlost, on je bio idealna osoba da te dvi-je krajnosti okupi. Ali, kad se pitamo zbog èega naše društvo nije krenulo napri-jed u tom segmentu, zašto kao sva zdrava društva ni-smo imali lustraciju, onda je tu odgovor zapravo u te-meljima stvaranja države. I zbog biografije samog Tuđ-mana nije se realno moglo iæi na lustraciju i zbog rata koji je bio na vratima, a kad je nastala država,

to više
 nije nikako bilo moguæe. Cijena koju smo platili za taj model jedinstva
 je to
 da mi njih ni-smo lustrirali, a oni nas po-lako lustriraju.

Ali mi se
 danas uporno vra-æamo
 tezi da su partizani stvorili hrvatsku državu, a da je ona u Domovinskom
 ratu
 samo obranjena i taj falsifikat stotinu puta po-novljen postaje sve
 prihvaæeniji
 jer mu se rijetko tko suprotstavlja.

Da, a rijeè je upravo o falsifikatu jer su tu
 stvari krajnje
 jasne. Današnja Republika Hrvatska sljednik je Narod-ne Republike
 Hrvatske i tu
 nema spora, na to se i Ba-dinter oslanjao. Doista ne-ma druge pravne
 legitima-cije.
 No, je li NR Hrvatska ostvarenje partizanskog pokreta? Jest. Je li
 hrvatski
 narod, sudjelujuæi u par-tizanskom pokretu, stao na stranu saveznièke
 an-tifašistièke
 koalicije? Jest. Ali zbog jugoslavenskog i komunistièkog karaktera
 partizanskog
 pokreta, vlast koja je uspostavljena u Hr-vatskoj i u Jugoslaviji nije
 donijela
 ni nacionalno ni demokratsko oslobođenje. I kada kažemo da je ovo naša
 nacionalna steeèevina, i kad se njome legitimiramo pred svijetom, i kada
 slavimo
 Dan pobjede, èinimo to s punim pravom jer mi baštinimo taj pravni
 kontinuitet,
 ali poli-tièki i moralni karakter sa-da nastale hrvatske države potpuna
 je
 suprotnost jugo-slavenskom komunistièkom režimu koji je uspostavljen
 1945. Tu
 je falsifikat jer se o tome šuti. Godine 1945. imali smo jasnu
 diktaturu.
 Narodna, kasnije Socijali-stièka Republika Hrvatska u demokratskom
 smislu ri-jeèi
 nije bila republika. Osim toga, ta NR Hrvatska je svo-ju vlast zapoèela
 masovnim zloèinima.
 Mi ne možemo vuæi i taj kontinuitet jer vodimo zemlju u graðanski rat!
 Pa,
 zaboga, Republika Hrvatska nastala 1992. godi-ne nastala je suprotno
 onoj
 vlasti koja je uspostavljena 1945.! Vlasti koja je za 40- ak godina
 svoje
 vladavine hrvatski narod pred veliko-srpskom agresijom ostavila goloruk!

Nastavak ove
 teze kaže da od RH,
 da nije bilo komuni-sta, ne bi bilo ništa, došao bi Draža Mihailoviæ i

Hrvatska
bi bila ono što se vidi sa za-grebaèke katedrale...

Znate što? Hrvatski narod ima dugu povijest i prošao je strašno dramatiène trenut-ke, pa je ipak opstao. Posve je neozbiljno špekulirati što bi bilo kad bi bilo.

Da vas sad
èuje Stipe Mesiæ skoèio
bi mu tlak, on je glavni glasnogovornik teze da su temelje hrvatske
države na-pravili
komunisti 1945., a da se ona samo obranila 90-ih...

Stipe Mesiæ ima više faza u svom djelovanju. On je, re-cimo,
od ogorèenog borca protiv hrvatske Deklaracije postao hrvatski
naciona-list! Pa
je onda postao i èovjek kojem su bili vrlo bliski ustaški stavovi.
Poznato je
da je Mesiæ govorio da smo mi pobijedili 10. travnja i da se nemamo kome
što
isprièavati! Kao što je poznato i da je isti taj èovjek ovih dana
izjavio, i to
ni manje ni više nego djeci u školi, da je parti-zanska osveta na
Bleiburgu
bila neminovna. Ja ne pam-tim da je bilo kada bilo koji, makar i
nazadrtiji
komuni-stièki funkcijonar rekao jav-no da je osveta na Bleiburgu bila
neminovna!
To se ipak nisu usudili! I samo je u Hr-vatskoj moguæe da jedan te isti
èovjek
po nekim èudnim, meni nejasnim zakonima po-litièke kurentnosti bude
jed-nako
popularan i kada brani 10. travnja i kada govorи da je osveta na
Bleiburgu bila
neminovna. Ne znam za ta-kav primjer u modernoj po-vijesti! Ta èinjenica
pokazuje
našu politièku nezrelost...

Kako to da
nitko ne reagira na
taj Mesiæev stav: ni èuvari slobode medija, ni HHO, ni stranke, ni
institucije,
svi šute. Znaèi li to da se slažu?

Nadam se da šutnja ne znaèi da se slažu! Kad govorimo o institucijama, ne samo da nije bilo reakcija nego sam video da je Mesiæa Liga hu-manista izabrala za poèa-snog predsjednika nakon što je dao tu izjavu. Valjda zato što je shvaæeno da je njegova izjava o neminovnoj osveti i likvidaciji par stotina tisuæa ljudi humanizam kao takav podigla na višu razinu!

Doista,
nismo riješili povije-sne
teme iz ranije povijesti, a sada se pokazalo da se kao nacija ne slažemo
ni oko
re-lacija vezanih uz Domovin-ski rat.

Da, to je još tragiènije i još opasnije i kontaminira našu buduænost do te razine da se za tu buduænost doista treba bojati. Vidite, predsjed-nik Josipoviæ ode u Sarajevo i održi svoj slavni govor pa ga nadopuni tezom da je polo-vica Hrvata koji su napustili BiH posljedica loše hrvatske politike. Ne, dakle, posljedi-ca Miloševiæeve agresije, ne-go hrvatske politike! Na taj naèin predsjednik Josipoviæ pruža upravo fantastiènu argumentaciju svima koji bi htjeli da se naša novija povijest interpretira kao graðanski rat u Hrvatskoj i zajednièka okupacija BiH s Miloševiæem.

I onda se èudimo da Vuk Je-remiæ maše tom izjavom, a koristit æe se njome barem onoliko koliko su se Sloven-ci koristili i još se koriste Raèanovim parafom na Pi-ranskem zaljevu.

Ne samo Vuk Jeremiæ! Mi imamo prije njega izjavu srp-skog predsjednika Tadiæa koji je veæ najavio da æemo sada pisati zajednièke udžbenike, a da je ono što se do-gaðalo u ratu bio graðanski rat! I nema naše reakcije na tu provokaciju! Ne bi li bio red da se predsjednik hrvat-ske države barem zapita je li svjestan kome on koristi ta-kvim izjavama koje u obra-du uzme samo Beograd? Uz njegovu prateæu šutnju! Postavlja se pitanje razumi-je li

kakvu je
 kolosalnu štetu napravio u borbi da dokaže-mo i pokažemo da je 90-ih
 godina
 ovdje vladala Milo-geviæeva agresija kao upravo ultimativni razlog svemu
 što se
 događalo. I onda se u torn teatru apsurda dogodi da pet dana nakon te
 famozne
 sarajevske izjave u Zagreb stigne prvi èovjek bošnjaèke politike
 Sulejman Tihiae
 koji nam zahvaljuje na pomoæi u ratu i kaže: kad nam je bilo najgore,
 upravo
 ste nam vi Hrvati najviše, krucijalno, pomogli i da nije bilo vas, ne bi
 bilo
 ni nas! Dakle, imamo predsjednika hrvatske drža-ve koji tvrdi da je
 prepolov-ljeni
 broj Hrvata u BiH plod loše hrvatske politike u BiH i imamo bošnjaèkog
 pred-stavnika
 koji kaže neizreciva vam hvala na pomoæi kad je bilo najteže!

Možda su to
 poèetnièke po-greške...

Ne, nije rijeè o tome, nije to lapsus. Mene
 zabrinjava slje-deæe
 - mi, dakle, imamo niz neriješenih povijesnih tema vezanih uz 1945. i
 imamo for-siranje
 teza o neminovnosti komunistièkih zloèina nakon rata. Imamo jasne
 manipula-cije
 i analizom Drugog svjet-skog rata, posebno poraæa, a sada i manipulacije
 vezane
 uz stvaranje hrvatske drža-ve. Kad sve te manipulacije koje izazivaju
 silne negativ-ne
 emocije spojimo s teškom gospodarskom situacijom, postavlja se pitanje
 tko to
 radi na destabilizaciji hrvat-ske države jer nema dvojbe da to ovu
 zemlju
 destabilizi-ra u njenim korijenima.

Gоворите
 zapravo o neviðe-noj
 ofenzivi hrvatske ljevice koja radikalizira stvari do ruba sukoba. No,
 ni desna
 opcija nije bez grijeha u sve-mu.

Apsolutno. Prošle godine Sa-bor je prihvatio zakon
 prema
 kojemu svatko tko je suðen za politièka djela za vrijeme komunizma
 može pokrenuti proces revizije svog
 procesa, štoviše, to mogu napraviti i udruge graðana i bez sugla-snosti

onoga
 koga je komu-nistièki sud osudio. Meni to djeluje suludo. Koja je funk-cija
 toga da mi idemo revidi-rati komunistieke presude? Njihova je argumentacija da se pokaže da se nije sudilo na zakonit naèin!? Pa kome to danas treba dokazivati? Zaboga, ljudi su izgradili svoj politièki identitet na tim komunistièkim procesima. I kardinal Stepinac svoj, ali i Jakov Blaževiæ svoj.
 Svatko na svoj naèin. Èemu brisati toèeno onaku povjesnu ulo-gu kakvu su doista odigrali i jedan i drugi? Èemu mije-njati karakter koji je izgra-dila ona država koja je svoj identitet gradila i na juridièkim zloèinima kakav je bilo suđenje Stepincu?

Zar je i
 Crkva pristala na te obnove procesa?

Koliko razumijem, oni se za to spremaju i do mene su došla dva argumenta za taj pristanak - jedan je da "oèistimo savjest", drugi je da "afirmiramo pravosuðe". Ne razumijem èiju savjest time èistimo, a pravosuðe se može afirmirati na niz dru-gih naèina. Imaju još uvijek žive poèinitelje komuni-stièkih zloèina i nema bolje afirmacije od toga da ih za zloèine procesuiraju. Imaju ubojice iz ubdaških redova koji su likvidirali Hrvate vani i neka afirmiraju pravosuðe tako da njih procesuiraju, a ne da u novim igrokazima mijenjaju povijest. Neka to pravosuðe pronaðe ubojicu Brune Bušiæa, eto afirmaci-je! Jer, da je samim bivšim komunistima palo na pamet da oni sami obnavljaju te procese, to bi se nekako mo-glo razumjeti jer bi djelovalo kao da su došli do istinske katarze. Ali da nastane hr-vatska država koju baš oni nisu htjeli cijelo vrijeme i da sada mi, osuðenici njihova sustava, obnavljamo njihove postupke, oprostite, meni je to izvan pameti. Pa ne može se poništiti povijest! Niti to treba raditi! Pa neæe Blaževiæeva krivnja biti manja ako mi sad napravimo pravosud-ni cirkus i idemo od toèke do toèke gdje je kršen zakon! Nemojmo èiniti od juridiè-kog zloèina juridièku farsu jer æe doista izgledati kao da se povijest jednom pokazuje kao tragedija, drugi put kao farsa!

Da, juèer je
na predstavljanju
knjige o Bušiæu kon-statirano da se uporno ne pronalazi njegov ubojica.
Pravosuðe doista ima što raditi ako pravdu želi istin-ski afirmirati.

Da, ali naše pravosuðe ne samo što ne vodi istragu o
tome
tko je i kako ubio Bru-nu Bušiæa nego mi kao dr-žava opstruiramo èak i
pra-vosuðe
Njemaèke koje po-kušava utvrditi tko je koga i gdje likvidirao. Ima li
veæe
farse? Ima li veæeg apsurda da njemaèko pravosuðe su-di udbaškim
likvidatorima,
da traži suradnju Hrvatske, a da mi to ignoriramo?! Kao što u pravnom
smislu
ignoriramo partizanske zloèine. Uporno se ne vode procesi o
komunistièkim zloèinima,
a kad se pokrene postupak, imam dojam da najprije utvrde da æe optu-ženi
ionako
za koji mjesec umrijeti kao što je bio slu-èaj sa Simom Dubajiæem. Mogao
je
postupak poèeti i prije deset godina, zar ne? Tko onda nije dopustio da
proces
poène, a baš sada je rekao da se diže optuž-nica?

I
obilježavanje Hrvatskog
proleæea æe u aferi jer se javljaju oni koji su bili na drugoj
strani
komemorirajuæi na svoj naèin te dane...

Da, vidim što se dogada, a ja sam prije 10 godina
rekao da
se stvari tako razvijaju da æe za 10 godina naši stražari komemorirati
Hrvatsko proleæe. Još do toga
nije došlo, ali nismo daleko. Gledajte, nema puno filozofije u prièi o
"našima" i "njihovima" tih godina. Mi smo u politièkom
smislu bili Hrvati, oni su bili konzekventni Jugoslaveni i tisuæe
simpozija ne
mogu izmijeniti tu istinu.

Kakav
vrijednosni sustav društva
uopæe imamo u tom kaosu i što vi stavljate

u ishodište?

Ishodište bi trebalo biti stvaranje hrvatske države
i naša
povijest morala bi se vrednovati po tome tko je u prošlosti bio
angažiran u
stvaranju te države, a tko je bio protiv toga. No, ako se producira kao
vrijed-nost
stvaranje Jugoslavije i komunističkog sustava, tada relativiziramo
zločine i tu
poèinje razdor. Cilj ovog potpunog kaosa u ra-spravama o povijesti samo
je
jedan: dovesti u pitanje postignuæa, dakle stvara-nje hrvatske države, i
reæi:
vidite da to nije bilo vrijed-no žrtava. Vidite da je prije bilo bolje,
vidite
da Tito i nije bio tako velik zloèinac, vidite da hrvatska država i sve
što
donosi - nije vrijed-no. Tada i žrtve nisu bile vrijedne, a zloèini su
posve
relativizirani. I vratili smo se na poèetak, zdrobljen je i uništen
ideal i
postignuæa Domovinskog rata. Tome se pod svaku cijenu valja
suprotstaviti.